

Міністерство освіти і науки України
Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу
Інститут гуманітарної підготовки та державного управління
Кафедра публічного управління та адміністрування

Красій М.О.

ЦИВІЛЬНЕ ПРАВО

*Методичні вказівки для підготовки до
практичних занять*

*для студентів III курсу
ступеня вищої освіти «бакалавр»*

*Галузь знань 28 Публічне управління та адміністрування
Спеціальність 281 Публічне управління та адміністрування*

Івано-Франківськ
2020

УДК 347
К 78

*Рекомендовано до друку методичною радою
Івано-Франківського національного технічного університету нафти і газу
(протокол № 4 від 03.07.2020 р.)*

Рецензенти:

О. В. Білоцький, кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри публічного управління та адміністрування Івано-Франківського національного технічного університету нафти і газу;

Л. Р. Данилюк, кандидат юридичних наук, викладач кафедри трудового, екологічного та аграрного права навчально-наукового юридичного інституту ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника».

Красій М. О.

К 78 Цивільне право: методичні вказівки для підготовки до практичних занять. Івано-Франківськ ІФНТУНГ, 2020. 47 с.

МВ 02070855-16072-2020

Методичні вказівки розроблені на основі навчального плану Інституту гуманітарної підготовки та державного управління Івано-Франківського національного технічного університету нафти і газу і призначені для практичних занять з дисципліни «Цивільне право». У методичних вказівках коротко описано на що студент має звернути увагу при вивченні теми, що виносяться студентам на практичне заняття. Окрім того визначено найважливіші питання для опанування та обговорення, до кожної теми наведено ситуаційні задачі. Поданий перелік нормативних актів та літератури.

Методичні вказівки призначені для студентів спеціальності 281 Публічне управління та адміністрування, галузі знань 28 Публічне управління та адміністрування. Ступеня вищої освіти «бакалавр».

УДК 347

© Красій М.О., 2020

© Івано-Франківський національний
технічний університет нафти і газу

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Практичні заняття з дисципліни «Цивільне право» проводяться з метою закріплення теоретичних знань, опрацюванні законодавства і доктринальних напрацювань. Практичні заняття розвивають уміння логічно мислити і застосовувати отримані знання на практиці.

На практичних заняттях студенти повинні продемонструвати свій рівень оволодіння матеріалом та вміння працювати з нормативними актами і рекомендованою літературою.

Практичне заняття як правило розпочинається з короткого викладу основних теоретичних положень, що стосуються відповідної теми. Після цього студенти розкривають зміст винесених на розгляд питань згідно плану практичного заняття.

Навчальний матеріал дисципліни, передбачений робочою програмою для засвоєння студентом матеріалу, який виноситься на підсумковий контроль разом із навчальним матеріалом, який відпрацьовувався під час проведення навчальних занять.

Навчальний час, відведений для аудиторної роботи студента, визначається навчальним планом, відповідно до часу відведеного для вивчення конкретної дисципліни. Співвідношення обсягів аудиторних занять, самостійної роботи студентів визначається з урахуванням специфіки та змісту конкретної навчальної дисципліни, її місця, значення і дидактичної мети в реалізації освітньо-професійної програми.

Зміст аудиторної роботи над конкретною навчальною дисципліною визначається робочою навчальною програмою дисципліни та методичними вказівками викладача.

Підготовка до практичного заняття може включати:

- опрацювання теоретичних основ прослуханого лекційного матеріалу;
- вивчення окремих тем або питань, що передбачені для самостійного опрацювання;
- поглиблене вивчення літератури на задану тему та пошук додаткової інформації;
- систематизацію вивченого раніше матеріалу;
- опрацювання та підготовку огляду опублікованих у фахових та інших виданнях статей;
- підготовку та оформлення схем, таблиць, графіків, діаграм тощо.

До заняття також можуть відноситися творчі й індивідуальні навчально-дослідні завдання:

- дослідження практичних ситуацій;
- підготовка реферативних матеріалів на актуальні теми з елементами наукового дослідження та його презентація;

- написання есе;
- складання і розв'язування задач;
- розробка моделей, явищ і процесів;
- анотація опрацьованої додаткової літератури;
- розробка і розв'язування тестових завдань;
- порівняльна характеристика вивчених явищ, процесів тощо;
- анотація прочитаної літератури з елементами науково-дослідної роботи;

- пошук в комп'ютерних мережах додаткового навчального матеріалу до запропонованих викладачем тем;

- збір інформації та ознайомлення із зарубіжним досвідом, що стосується певної навчальної проблеми.

У результаті вивчення дисципліни студент повинен демонструвати такі **результати навчання:**

- знати основні нормативно-правові акти та положення законодавства у сфері публічного управління та адміністрування;
- уміти здійснювати пошук та узагальнення інформації, робити висновки і формулювати рекомендації в межах своєї компетенції.;
- уміти налагодити комунікацію між громадянами та органами державної влади і місцевого самоврядування.

-

ЗАГАЛЬНІ МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО РОЗВ'ЯЗАННЯ ЗАДАЧ

Однією з форм навчальних занять є практичне заняття. Практичне заняття – це навчальне заняття, під час якого для студентів організовується аналіз окремих теоретичних положень з дисципліни «Цивільне право України», формуються навички і вміння їх практичного застосування шляхом індивідуального виконання відповідно до сформульованих завдань. Основними завданнями практичного заняття є: поглиблення та уточнення знань, здобутих на лекціях і в процесі самостійної роботи; нагромадження первинного досвіду з організації роботи та техніки управління; оволодіння початковими навичками роботи з нормативними документами.

Структурно практичне заняття включає попередній контроль знань, навичок і вмінь студентів; формулювання загальної проблеми та її обговорення за участю студентів; розв'язання задач та їх обговорення.

Перш, ніж приступити до розв'язання задачі, необхідно визначити, яких цивільно-правових відносин вона стосується, вивчити відповідну навчально-методичну літературу, необхідні нормативно-правові акти.

Відповіді на поставлені в задачі питання повинні бути повними та обґрунтованими. Необхідно не лише вказати на можливі порушення норм чинного законодавства, а й визначити наслідки такого порушення і засоби захисту порушених прав. При цьому варто посилаючись на конкретні статті, пункти нормативно-правових актів.

Під час розв'язання задач студенти мають керуватися наведеним нижче алгоритмом. Вирішення правового спору здійснюється в три етапи:

I етап – з'ясувальна частина;

II етап – підготовча частина;

III етап – письмова частина.

Перший етап – з'ясувальна частина – полягає у такому: з'ясування спірних обставин або тих, що порушують права чи інтереси осіб; кваліфікація всіх обставин відповідно до норм чинного законодавства; попереднє вирішення проблеми відповідно до чинного законодавства.

Другий етап – підготовча частина – складається з таких дій: встановлення порядку захисту порушених прав чи інтересів (цивільна відповідальність, кримінальна відповідальність – цивільний позов у кримінальній справі); встановлення форми захисту (позовна заява, скарга, заява тощо); перевірка дотримання строку позовної давності; визначення винної особи та особи, яка має право на звернення; визначення підвідомчості спору; визначення підсудності.

Третій етап – письмова частина – полягає у викладенні розв'язання. Письмова відповідь має містити: вказівку на суть порушеного права чи

інтересу, у тому числі наводяться необхідні розрахунки (якщо умова задачі дозволяє це зробити); мотивування власної позиції (при викладенні суті спору є обов'язковим), тобто посилення на нормативно-правові акти, які регулюють спірні відносини та вирішують спір по суті. При цьому потрібно враховувати положення щодо юридичної сили та дії нормативно-правових актів у часі та просторі; попередній висновок за кожним порушенням права чи інтересу; загальний висновок, який подається наприкінці відповіді.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Назва модуля, теми	Практичні заняття, год.		Форми контролю
	денна	заочна	
Модуль 1. Основи цивільного права і договірне право	18	2	Модульна контрольна робота, екзамен
Тема. Цивільне право в системі права України. Джерела цивільного права.	2	2	
Тема. Цивільні правовідносини.	2		
Тема. Фізичні особи як суб'єкти цивільного права.	2		
Тема. Об'єкти цивільних прав.	2		
Тема. Правочини.	2		
Тема. Право власності. Речові права на чуже майно.	2		
Тема. Цивільно-правова відповідальність.	2		
Тема. Загальні положення про цивільно-правовий договір.	4		
Модуль 2. Право інтелектуальної власності	18	2	Модульна контрольна робота, екзамен
Тема. Загальні положення про інтелектуальну власність.	2	2	
Тема. Суб'єкти та види права інтелектуальної власності.	2		
Тема. Авторське право та суміжні права.	2		
Тема. Право промислової власності.	2		
Тема. Засоби індивідуалізації учасників цивільного обороту, товарів і послуг як об'єкт права інтелектуальної власності.	2		
Тема. Нетрадиційні об'єкти права інтелектуальної власності.	2		
Тема. Договори щодо розпорядження майновими правами інтелектуальної власності.	4		
Тема. Юридична відповідальність за порушення прав інтелектуальної власності.	2		
Всього	36	4	

МОДУЛЬ I. ОСНОВИ ЦИВІЛЬНОГО ПРАВА І ДОГОВІРНЕ ПРАВО

Практичне заняття № 1 (2 год.)

Тема. Цивільне право в системі права України. Джерела цивільного права.

Методичні зауваження

Дана тема вивчається з метою визначення, врегулювання та охорони сфери приватних інтересів особи правоохоронними органами, які ґрунтуються на началах юридичної рівності сторін, що обумовлено недоторканістю їх приватної власності, свободою договору, судовим захистом їх прав та інтересів тощо. При вивченні теми слід приділити увагу з'ясуванню змісту наступних понять: «цивільне право», «предмет і метод цивільно-правового регулювання», «цивільне законодавство», «джерело цивільного права», «аналогія права» та «аналогія закону», «звичай ділового обігу», «джерела цивільного права», «дія цивільних законів у часі, у просторі та за колом осіб», «прогалини в законодавстві», «зворотна сила законів».

Питання для обговорення:

1. Поняття цивільного права як галузі права. Цивільне право в системі права України.
2. Предмет цивільно-правового регулювання.
3. Метод цивільного права.
4. Відмежування цивільного права від суміжних галузей права.
5. Принципи та функції цивільного права.
6. Джерела та система цивільного права.

Питання для самоконтролю:

1. Які характерні ознаки приватноправового регулювання?
2. Що таке цивільне право?
3. Які відносини становлять предмет цивільного права?
4. Які особливості методу цивільного права?
5. Що означає юридична рівність як ознака методу цивільно-правового регулювання?
6. За яких умов допускається застосування аналогії цивільного закону та аналогії цивільного права?

Практичні завдання:

1. Які з вказаних суспільних відносин регулюються нормами цивільного права:

- 1) Відносини між двома громадянами з приводу купівлі-продажу квартири?
- 2) Відносини між спадкодавцем та нотаріусом з приводу посвідчення складеного заповіту?
- 3) Відносини між банком та громадянином з приводу отримання останнім кредиту на купівлю автомобіля?
- 4) Відносини між виконкомом місцевої ради і громадянином Олешком у зв'язку з видачею ордера на квартиру?
- 5) Відносини між ПрАТ «Зірка» та ТОВ «Смела» з приводу продажу останнім новорічних подарунків для дітей співробітників акціонерного товариства?
- 6) Відносини між автором книги та видавництвом з приводу видання книги?
- 7) Відносини між ПрАТ «Зірка» та фізичною особою з приводу прийняття на роботу?
- 8) Відносини між податковою інспекцією та підприємцем, що виникають з приводу сплати податків?
- 9) Відносини між засновниками акціонерного товариства та державним реєстратором з приводу реєстрації товариства?
- 10) Відносини між матір'ю та батьком дитини з приводу невиплати останнім аліментів на спільну дитину?

2. При виході з під'їзду на Семенуху накинувся сусідський собака без намордника, який порвав пальто та укусив її за ногу. В результаті укусу вона вимушена була лікуватися, у тому числі від неврозу. Звернувшись до власника собаки свого сусіда Іванова з вимогою про відшкодування завданої шкоди (а саме витрат на лікування та ремонт пальто), вона отримала від останнього відмову. Іванов при цьому пояснив, що Семенуха сама винна у тому, що сталося, оскільки собака зреагував на її різкі рухи та вигуки. Після цього Семенуха звернулась із позовом до суду з позовом до Іванова про відшкодування матеріального збитку в розмірі 10000 тисяч грн. (2000 – вартість пальто, 5000 – вартість лікування, 3000 – втрата заробітку за час лікування) та 100 неоподатковуваних мінімумів доходу громадян відшкодування моральної шкоди.

Норми якої галузі права повинен використати суддя для врегулювання вказаних відносин? Дайте характеристику підставам виникнення зазначених відносин.

Нормативні акти до теми:

1. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>

2. Цивільний кодекс України: Закон України від 16.01.2003 №435-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15>

3. Сімейний кодекс України: Закон України від 10.01.2002 № 2947-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2947-14>

Рекомендована література: 3, 4, 5, 9, 10, 13, 18, 20, 21, 33, 34.

Практичне заняття № 2 (2 год.)

Тема. Цивільні правовідносини.

Методичні зауваження

Дана тема вивчається з метою сформувати у свідомості здобувачів вищої освіти уявлення про специфічні особливості цивільних правовідносин шляхом виділення оригінальних ознак вказаного явища, які дозволяють відмежувати цивільні правовідносини не тільки від юридичних правовідносин взагалі, але і від їх основних різновидів зокрема; з'ясування особливостей основних складових частин, елементів цивільного правовідношення та проведення класифікації цивільних правовідносин.

Питання для обговорення:

1. Поняття та особливості цивільних правовідносин.
2. Елементи цивільно-правових відносин.
3. Види цивільно-правових відносин.
4. Структура цивільних правовідносин. Підстави їх виникнення, зміни і припинення.

Питання для самоконтролю:

1. Що таке цивільні правовідносини?
2. Які особливості притаманні цивільним правовідносинам?
3. Хто може виступати суб'єктами цивільно-правових відносин?
4. Які існують види об'єктів цивільно-правових відносин?
5. Що таке суб'єктивне цивільне право? Які елементи складають зміст суб'єктивного цивільного права?
6. Які існують види суб'єктивних цивільних обов'язків?
7. Які існують види цивільних правовідносин? За якими критеріями здійснюється їх поділ на види?

Практичні завдання:

1. 5 жовтня 2019 року під час руху велосипедиста Н. по вул. Левандівська у м. Львові водій автомобілю «Ніссан» - К., попередньо не переконавшись, що

його виїзд буде безпечним для інших учасників руху, порушив Правила дорожнього руху і здійснив наїзд на велосипедиста Н., виїжджаючи на головну дорогу з вул. Повітряної. Внаслідок зіткнення з автомобілем велосипедист отримав тілесні ушкодження середньої тяжкості.

Проаналізуйте правовідносини, що виникли внаслідок описаних обставин. Якими нормами права регулюються ці правовідносини? Які юридичні факти виступають підставами їх виникнення? Хто є їх учасниками, що є об'єктом і змістом цих правовідносин?

2. В результаті удару блискавки під час грози згоріла дача, яка належала Іваненкові та була ним застрахована.

Які юридичні факти наявні в цьому випадку? Які юридичні наслідки вони породжують?

3. 27 лютого 2014 р. було винесено рішення суду про розірвання шлюбу між І. Хомин та А. Когутом. 5 березня 2014 р. А. Когут загинув в результаті ДТП. На майно, яке залишилось після смерті А. Когута, претендували: І. Хомин, М. Павлів, з якою Когут перебував у фактичних шлюбних відносинах з 2009 р. та їхній син Михайло, що народився 12 березня 2014 р.

Які правовідносини виникли? Хто є суб'єктами даних правовідносин?

Нормативні акти до теми:

1. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>

2. Цивільний кодекс України: Закон України від 16.01.2003 №435-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15>

3. Сімейний кодекс України: Закон України від 10.01.2002 № 2947-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2947-14>

Рекомендована література: 4, 7, 9, 12, 17, 19, 20, 22, 33, 34, 35, 36, 37.

Практичне заняття № 3 (2 год.)

Тема. Фізичні особи як суб'єкти цивільного права.

Методичні зауваження

Дана тема вивчається з метою визначення правового статусу людини як учасника правовідносин, набуття нею елементів правосуб'єктності як необхідною передумовою участі фізичної особи у будь-яких правових відносинах. При вивченні теми слід приділити увагу з'ясуванню змісту наступних понять: фізична особа, правосуб'єктність, правоздатність, дієздатність, емансипація, недієздатна особа, обмежено дієздатна особа, часткова дієздатність, мінімальна дієздатність, ім'я, місце проживання, честь,

гідність, життя, здоров'я, право на власне зображення, право на особисту недоторканність.

Питання для обговорення:

1. Правоздатність і дієздатність фізичної особи.
2. Місце проживання фізичної особи.
3. Безвісна відсутність. Визнання особи померлою.
4. Фізична особа-підприємець.
5. Опіка та піклування.

Питання для самоконтролю:

1. Які підстави та порядок визнання фізичної особи безвісно відсутньою та оголошення померлою?
2. Які правові наслідки визнання фізичної особи безвісно відсутньою та оголошення фізичної особи померлою?
3. Право на здійснення підприємницької діяльності фізичною особою.
4. Цивільно-правова відповідальність фізичної особи-підприємця.
5. Функції опікунів та піклувальників.
6. Назвіть підстави припинення опіки.
7. Які підстави припинення піклування?

Практичні завдання:

1. 14-річний Петренко звернувся з заявою до відділу реєстрації актів цивільного стану про зміну прізвища, мотивуючи своє прохання знуцанням над ним однолітків. Начальник відділу відмовив Петренку у задоволенні його прохання.

Чи правомірна відмова начальника РАЦСу? Аргументуйте відповідь.

2. Директор автотранспортного підприємства видав наказ, яким заборонив бухгалтерії виплачувати слюсарю Соколову належну йому заробітну плату і дав розпорядження видавати зарплату його дружині. Такі заходи в наказі були мотивовані тим, що Соколов зловживав спиртними напоями, чим ставив себе і свою сім'ю в скрутне матеріальне становище.

Чи правомірний наказ директора?

3. Косенко пропав у січні 2015 року після аварії на потязі, яким він поїхав у відрядження. У лютому 2017 року батько Косенка звернувся в суд з заявою про оголошення сина померлим, яка була задоволена. У червні 2017 року Косенко повернувся додому і пояснив, що був поранений під час аварії та втратив пам'ять, через що не міг дістатись додому весь цей час.

Дайте юридичний аналіз викладеної ситуації. Чи правильно суд задовольнив заяву батька Косенка. Як вплинуло на майнові права Косенка оголошення його померлим?

4. Батько душевнохворого повнолітнього Туполевського залишив останнього самого вдома та поїхав до лікарні робити планову операцію. Знаходячись сам вдома Туполевський розпалив вогонь, від якого згорів гараж сусіда Коваленка. Коваленко подав позов до батька Туполевського, який був опікуном душевнохворого, про відшкодування заподіяної шкоди. Не заперечуючи даного факту, відповідач заявив, що в момент події він був відсутній та знаходився на лікуванні і не міг належним чином виконувати свої опікунські обов'язки.

Як необхідно вирішити справу? Чи має значення вказані відповідачем обставини щодо знаходження його у лікарні під час події, що сталася?

Нормативні акти до теми:

1. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>

2. Цивільний кодекс України: Закон України від 16.01.2003 №435-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15>

3. Сімейний кодекс України: Закон України від 10.01.2002 № 2947-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2947-14>

4. Про державну реєстрацію актів цивільного стану: Закон України від 01.07.2010 № 2398-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2398-17>

5. Про свободу пересування та вільний вибір місця проживання в Україні: Закон України від 11.12.2003 № 1382-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1382-15>

6. Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань: Закон України від 15.05.2003 № 755-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/755-15>

7. Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України: Закон України від 15.04.2014 № 1207-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1207-18>

Рекомендована література: 3, 4, 5, 6, 13, 20, 33, 34.

Практичне заняття № 4 (2 год.)

Тема. Об'єкти цивільних прав.

Методичні зауваження

Дана тема вивчається з метою визначення кола об'єктів, щодо яких виникають, змінюються, припиняються правовідносини, що виникають за участю працівників правоохоронних органів. Визначення об'єктів, що перебувають в обмеженому обороті, а також об'єктів, що мають спеціальний правовий режим, внаслідок якого об'єкти вилучені із цивільного обороту.

При вивченні теми слід приділити увагу з'ясуванню змісту наступних понять: об'єкт цивільних правовідносин, майно, гроші, цінні папери, валютні цінності, акція, облігація, вексель, чек, коносамент, дії та послуги, особисті немайнові блага, результати творчої діяльності.

Питання для обговорення:

1. Поняття об'єктів цивільних прав
2. Речі як об'єкти цивільних прав. Майно
3. Гроші, валютні цінності та цінні папери як об'єкти цивільних прав
4. Нематеріальні блага як об'єкт цивільних прав

Питання для самоконтролю:

1. Щодо яких об'єктів цивільних прав встановлюються спеціальні правила оборотоздатності?
2. Які види цінних паперів виділяє ЦК?
3. Які суб'єкти можуть випускати (видавати) цінні папери?
4. Які особливі об'єкти цивільних прав?

Практичні завдання:

1. Колесніченко, придбавши в музичному магазині гітару, висловив бажання отримати разом з гітарою чохол до неї. Продавець вказав, що гітара продається без чохла і Колесніченко може придбати його окремо. Колесніченко не погодився з цим і почав вимагати чохол як обов'язковий атрибут до гітари.

Як вирішити ситуацію? Чим є чохол для гітари?

2. Сахошко, наполягаючи на розірванні шлюбу та розподілі загального майна, що було нажите в період шлюбу, просив закріпити за ним меблевий гарнітур вартістю 60000 грн., не заперечуючи половину вартості сплатити колишній дружині. Остання вимагала розподілу майна в натурі: стільці, шафу, стіл для обіду, стіл письмовий (30000 грн.) закріпити за Сахошко, а інші складові частини гарнітуру на ту ж вартість залишити за нею.

Надайте юридичну оцінку ситуації. Охарактеризуйте гарнітур як об'єкт цивільних правовідносин.

3. Решетняков отримав у спадщину мисливську рушницю, золоті ювелірні прикраси з золота та срібла, а також злиток платини. Рушницю він продав Левченко, який користувався нею без реєстрації. Прикраси та злиток платини він продав підприємцю Агаяну, який використовував їх для виробництва своєї продукції.

Який правовий режим вказаного майна? Чи правомірні дії Решетнякова?

4. Сімаков, йдучи вулицею, побачив у вітрині фотоательє, де він колись фотографувався, свою фотографію. Остання йому не сподобалась і він почав вимагати зняти її з вітрини. Директор ательє заявив, що у вітрині виставлені кращі роботи майстрів ательє. Фотографія гарної якості та не порочить гідність Сімакова, тому директор не бачить підстав для задоволення вимоги.

Чи обґрунтована у даному випадку вимога Сімакова? Чи мав право директор ательє використовувати фотографію Сімакова без його відома?

Нормативні акти до теми:

1. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>

2. Цивільний кодекс України: Закон України від 16.01.2003 №435-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15>

3. Про цінні папери і фондовий ринок: Закон України від 23.02.2006 № 3480-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3480-15>

4. Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень: Закон України від 01.07.2004 № 1952-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1952-15>

5. Про інвестиційну діяльність: Закон України від 18.09.1991 № 1560XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1560-12>

6. Про інформацію: Закон України від 02.10.1992 № 2657-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12>

7. Про обіг векселів в Україні: Закон України від 05.04.2001 № 2374-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2374-14>

8. Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг: Закон України від 12.07.2001 № 2664-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2664-14>

9. Про присвоєння юридичним особам та об'єктам права власності імен (псевдонімів) фізичних осіб, ювілейних та святкових дат, назв і дат історичних подій: Закон України від 24.05.2012 № 4865-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4865-17>

10. Про оцінку майна, майнових прав та професійну оціночну діяльність в Україні: Закон України від 12.07.2001 № 2658-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2658-14>

Рекомендована література: 3, 5, 9, 10, 20, 33, 34.

Практичне заняття № 5 (2 год.)

Тема. Правочини.

Методичні зауваження

Дана тема вивчається з метою визначення кола цивільно-правових відносин та наслідків їх порушення, а також наслідки вчинення недійсних, удаваних правочинів як передумови виникнення різних видів відповідальності, зокрема цивільно-правової, адміністративної, а також за умов настання тяжких наслідків, кримінальної.

При вивченні теми слід приділити увагу з'ясуванню змісту наступних понять: правочин, правовідношення, консенсуальний договір, реальний договір, односторонній правочин, двосторонній (багатосторонній) правочин.

Питання для обговорення:

1. Поняття правочину.
2. Види правочинів.
3. Умови дійсності правочинів.
4. Державна реєстрація правочину.
5. Правові наслідки недодержання сторонами вимог закону при вчиненні правочину.
6. Наслідки недійсності правочину.

Питання для самоконтролю:

1. Які критерії класифікації правочинів?
2. Назвіть ознаки правочину.
3. За яких умов правочин може бути визнаний судом недійсним?
4. В чому зміст презумпції правомірності правочину?
5. Яка різниця між нікчемним, оспорюваним та неукладеним правочином?
6. Які недійсні правочини можуть бути визнані судом дійсними?
7. Чим правочин, що порушує публічний порядок відрізняється від правочину, вчиненого з метою, що суперечить інтересам держави та суспільства?
8. Які наслідки вчинення правочину, що порушує норми законодавчих актів?

9. За яких умов настають конфіскаційні наслідки недійсності правочину?

Практичні завдання:

1. Ряхов на прохання своєї сусідки Арбузової обміняв їй 100 доларів США на 1000 грн. Дізнавшись про справжній курс обміну в Національному банку, Арбузова звернулася до Ряхова з вимогою про повернення 100 доларів або доплату їй 1600 грн. Ряхов відмовився це робити, оскільки вважав, що вона сама погодилася на такий обмін і він її не обманював. Арбузова звернулася до суду з вимогою про визнання правочину недійсним.

Яка умова чинності правочину порушена у задачі? Який це вид недійсного правочину? Якщо б цей правочин був здійснений відповідно до обмінного курсу Національного банку чи змінилася б ситуація щодо його чинності?

2. Сухоруков продав картину невідомого художника Сергієнка. Картина була оцінена у 3000 грн. Через рік з'ясувалося, що ця картина належала пензлю Шишкіна і її ціна значно вища. Дізнавшись про це Сухоруков зажадав визнати правочин недійсним і повернути йому картину або сплатити її дійсну вартість.

Який правочин розглядається у даній задачі? Яку форму передбачено для даного правочину? Чи порушено якусь умову чинності правочинів у даній ситуації?

3. Сиропов під час стаціонарного лікування в обласній лікарні м. Дніпра, будучи у вкрай тяжкому стані, склав заповіт у присутності хворих Серьогіна й Коваленка та медичної сестри Кулакової, в якому він заповів все своє майно пасинку Коробову. Вказаний заповіт підписали зазначені медична сестра та хворі. Наступного дня Сиропов помер. Його дружина звернулася до суду про визнання заповіту недійсним.

Який правочин розглядається у даній задачі? Охарактеризуйте його за числом сторін, за наявністю зустрічного матеріального відшкодування, тощо? Чи порушено якусь умову чинності правочинів у даній ситуації?

4. Анохін, збираючись їхати в службове відрядження до ЮАР, продав свої зимові речі Григор'єву (шапку із хутра норки, дублянку, куртку «Аляску» тощо). Через місяць з'ясувалося, що Анохін нікуди не їде і тому звернувся з позовом у суд про визнання угоди недійсною, як укладеної внаслідок помилки.

Чи задовольнить його позов суд і чому?

Нормативні акти до теми:

1. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>

2. Цивільний кодекс України: Закон України від 16.01.2003 №435-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15>

3. Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень: Закон України від 01.07.2004 № 1952-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1952-15>

4. Про нотаріат: Закон України від 02.09.1993 № 3425-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3425-12>

Рекомендована література: 3, 4, 5, 6, 7, 9, 19, 20, 21, 33, 34, 35.

Практичне заняття № 6 (2 год.)

Тема. Право власності. Речові права на чуже майно.

Методичні зауваження

Відносини власності регулюються різними галузями права, але суттєва роль належить приватному (цивільному) праву. Саме вивчаючи дану тему з'ясовуються такі питання: що таке право власності, які його форми передбачені законом, з якого моменту виникає, якими правомочностями наділений власник тощо.

При вивченні теми слід приділити увагу з'ясуванню змісту наступних понять: власність, право власності, володіння, користування, розпорядження, право довірчої власності, форми власності, приватна власність, державна власність, комунальна власність, виключна власність народу України.

Питання для обговорення:

1. Поняття, правові форми і види власності.
2. Характеристика підстав набуття права власності.
3. Поняття і види права спільної власності.
4. Поняття та види речових прав на чуже майно.
5. Право володіння чужим майном.
6. Право користування чужим майном (сервітут).
7. Право користування чужою земельною ділянкою для сільськогосподарських потреб (емфітевзис).
8. Право користування чужою земельною ділянкою для забудови (суперфіцій).

Питання для самоконтролю:

1. Якими нормативно-правовими актами регулюється право власності?
2. Що таке право власності?
3. В чому полягає зміст права власності?
4. Які підстави виникнення права власності?
5. Які форми власності визначено чинним законодавством?

6. Назвіть суб'єкти та об'єкти права приватної власності?
7. Перерахуйте суб'єкти та об'єкти права державної власності.
8. Які є підстави припинення права користування чужим майном?
9. На які види за законодавством класифікуються сервітути?
10. Які є способи захисту обмежених речових прав?

Практичні завдання:

1. Горлов під час перебування у лісі на вихідні виявив автомобіль Ланос без державних номерів. Даний автомобіль він загнав до свого гаражу. Через півроку він звернувся до суду з вимогою про визнання права власності на знайдений автомобіль, яка не була задоволена.

Що є приводом для виникнення правовідносин власності на думку Горлова? Який порядок набуття права власності на знахідку? Що стало підставою для відмови у задоволенні заяви Горлова?

2. До стада фермерського господарства Стецька пристала бездоглядна корова. Через місяць вона привела теля, а через 6 місяців фермер Стецько вирішив її продати. При продажі виявився власник корови Петренко, який наполягав на поверненні корови і теляти. Фермер Стецько проти цього заперечував, вважаючи що через 6 місяців він став власником і корови, і теляти. Сторони звернулись до суду.

Який спосіб набуття права власності на майно застосований на думку Стецька? Якщо Стецько правомірно набув право власності на корову, то кому належить теля? Яке рішення повинен винести суд?

3. Іванов О. вирішив продати свою частину будинку, яку отримав у спадок від свого батька разом зі своїм братом Івановим П. На час продажу Іванов П. знаходився у довготривалому відрядженні з якого повернувся через півроку після продажу частини будинку належної його брату. Бажаючи зберегти батьківський дім у своїй власності він висловив претензію брату, проти якої той не заперечував, але сказав, що дім проданий і що він вже нічого не може зробити.

Який вид права власності виник між братами? Чи порушено право власності Іванова П.? Чи може бути поновлено право вказаного брата і яким чином? Яким чином вплине на рішення суду сплив півроку з моменту продажу?

4. Козлов та Гажієнко отримали по сусідству земельні ділянки для ведення особистого господарства. При цьому під'їзд до земельної ділянки Козлова можливий лише через земельну ділянку Гажієнко. Коли ж Козлов звернувся до Гажієнка з проханням пропуску через його ділянку техніки для обробки своєї земельної ділянки, останній висунув заперечення.

Яке право у даному випадку може виникнути у Козлова? Охарактеризуйте його. Яким чином повинен бути вирішений спір?

5. Василенко уклав з Радченко договір про право користування земельною ділянкою, яка належить Василенку, для сільськогосподарських потреб. Після укладення договору, Радченко вирішив побудувати на вказаній ділянці будівлю для створення ресторану. Заперечуючи проти такого напрямку використання його землі Василенко заборонив Радченко вчиняти вказані дії, проте останній заявив, що власник землі за договором емфітевзису не має право втручатися в господарську діяльність користувача.

Які права має власник земельної ділянки щодо якої укладено договір емфітевзису? Яким чином повинен бути вирішений спір?

Нормативні акти до теми:

1. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>

2. Цивільний кодекс України: Закон України від 16.01.2003 №435-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15>

3. Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень: Закон України від 01.07.2004 № 1952-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1952-15>

4. Про утилізацію транспортних засобів: Закон України від 04.07.2013 № 421-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/421-18>

5. Про особливості здійснення права власності у багатоквартирному будинку: Закон України від 14.05.2015 № 417-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/417-19>

6. Про передачу об'єктів права державної та комунальної власності: Закон України від 03.03.1998 № 147/98-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/147/98-%D0%B2%D1%80>

7. Про оцінку майна, майнових прав та професійну оціночну діяльність в Україні: Закон України від 12.07.2001 № 2658-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2658-14>

8. Про об'єднання співвласників багатоквартирного будинку: Закон України від 29.11.2001 № 2866-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2866-14>

9. Про інститути спільного інвестування: Закон України від 05.07.2012 № 5080-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5080-17>

10. Про відчуження земельних ділянок, інших об'єктів нерухомого майна, що на них розміщені, які перебувають у приватній власності, для суспільних потреб чи з мотивів суспільної необхідності: Закон України від 17.11.2009 № 1559-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1559-17>

Рекомендована література: 4, 5, 9, 10, 20, 22, 33, 34, 35.

Практичне заняття № 7 (2 год.)

Тема. Цивільно-правова відповідальність.

Методичні зауваження

Дана тема вивчається з метою визначення правовідношення, що виражається у вигляді несприятливих наслідків майнового і немайнового характеру у боржника, які забезпечуються державним примусом і тягнуть за собою засудження правопорушення і його суб'єкта.

Опанування знаннями з даної теми дозволить розуміти природу цивільно-правової відповідальності, що допоможе з'ясувати її характер та дозволить відмежовувати від інших видів юридичної відповідальності.

При вивченні теми слід приділити увагу з'ясуванню змісту наступних понять: цивільно-правова відповідальність, протиправна поведінка, вина, шкода, збитки, казус, непереборна сила, тощо.

Питання для обговорення:

1. Поняття цивільно-правової відповідальності.
2. Види цивільно-правової відповідальності.
3. Склад правопорушення та умови цивільно-правової відповідальності.
4. Підстави звільнення від відповідальності.

Питання для самоконтролю:

1. Які існують підходи до визначення цивільно-правової відповідальності?
2. Яке співвідношення понять «цивільно-правова відповідальність» та «цивільно-правова санкція»?
3. Які види цивільно-правової відповідальності?
4. Дайте визначення понять «збитки», «моральна шкода», «реальні збитки», «упущена вигода».
5. Які умови правомірності діяння?
6. Розкрийте зміст підстав цивільно-правової відповідальності.
7. Які підстави звільнення від цивільно-правової відповідальності?

Практичні завдання:

1. Біланов порушив правила дорожнього руху, що призвело до зіткнення з автомашиною Зоріна. Оскільки аварія сталася з вини Біланова, то він погодився добровільно відремонтувати пошкоджений автомобіль Зоріна. Для цього він домовився з працівниками автобази, Павловим і Василенком, що вони відремонтують машину Зоріна. Однак, коли ремонт було закінчено, Біланов зменшив обумовлену договором суму у зв'язку з несвоєчасністю виконаної

роботи. Павлов і Василенко пред'явили в суд позов до Біланова про стягнення з нього повної вартості ремонтних робіт.

Які види відповідальності зазначені у даній ситуації? Що є підставою виникнення цивільно-правової відповідальності? Чи правомірні дії Біланова?

2. Плотніков і Годун уклали договір оренди майна. З вини Плотнікова сталася пожежа (залишив включеним обігрівач, розраховуючи на те, що він автоматично вимкнеться), внаслідок якої було пошкоджено майно, що складало предмет оренди. У зв'язку з цим Годун пред'явив до Плотнікова позов про відшкодування збитків, під якими він розумів:

1. Суму, на яку зменшилась вартість предмету оренди;

2. Витрати орендодавця на ремонт предмету оренди;

3. Втрачений прибуток від подальшої оренди майна;

4. Суму страхового відшкодування, яку отримував би орендодавець, якби майно було застраховано орендарем на користь орендодавця.

Який вид цивільно-правової відповідальності визначений у задачі? Що є підставою виникнення даної відповідальності? Охарактеризуйте вину Плотнікова?

3. Сахаров опублікував в газеті «Дніпро сьогодні» компрометуючу інформацію стосовно приватного підприємця Картунова, вказуючи що останній займається виготовленням піратських копій відеопродукції. При зустрічі через тиждень Сахаров і Картунов домовились про спростування недостовірної інформації. Однак, тільки через два роки після цього Картунов подав позов до суду про відшкодування моральної шкоди у розмірі 20000 грн. та опублікування спростування зазначеної інформації. В судовому порядку у зв'язку з тим, що Картунов був винен Сахарову 20000 грн. й повернув їх, розгляд справи було припинено мировою угодою.

Що є підставою виникнення відповідальності? В якій частині позову Картунову може бути відмовлено при поданні відповідної заяви Сахаровим? Що стало підставою припинення зобов'язання за рішенням суду? Чи правомірне рішення суду?

Нормативні акти до теми:

1. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>

2. Цивільний кодекс України: Закон України від 16.01.2003 №435-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15>

3. Міжнародна Конвенція про цивільну відповідальність за шкоду від забруднення нафтою: Міжнародний документ, Свідоцтво від 29.11.1969 № 995_806. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_806

4. Про захист прав споживачів: Закон України від 12.05.1991 № 1023XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1023-12>

5. Про порядок відшкодування шкоди, завданої громадянину незаконними діями органів, що здійснюють оперативно-розшукову діяльність, органів досудового розслідування, прокуратури і суду: Закон України від 01.12.1994 № 266/94-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/266/94-%D0%B2%D1%80>

6. Про обов'язкове страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів: Закон України від 01.07.2004 № 1961-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1961-15>

7. Про цивільну відповідальність за ядерну шкоду та її фінансове забезпечення: Закон України від 13.12.2001 № 2893-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2893-14>

8. Про відповідальність за несвоєчасне виконання грошових зобов'язань: Закон України від 22.11.1996 № 543/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/543/96-%D0%B2%D1%80>

Рекомендована література: 9, 10, 12, 13, 18, 20, 23, 24, 25, 35.

Практичне заняття № 8-9 (4 год.)

Тема. Загальні положення про цивільно-правовий договір.

Методичні зауваження

Дана тема вивчається з метою визначення домовленості двох або більше сторін, спрямованої на встановлення, зміну або припинення цивільних прав та обов'язків. При вивченні теми слід приділити увагу з'ясуванню змісту наступних понять: цивільно-правовий договір, договір, зміст договору, істотні умови договору, оферта, акцепт.

Питання для обговорення:

1. Поняття та загальна характеристика договору.
2. Види цивільно-правових договорів.
3. Зміст цивільно-правового договору.
4. Порядок укладення договору.
5. Зміна або розірвання договору.

Питання для самоконтролю:

1. Розкрийте поняття цивільно-правового договору.
2. Які є істотні умови договору?
3. Дайте характеристику принципу свободи договору.
4. Розкрийте порядок укладення договору.
5. Охарактеризуйте порядок зміни та розірвання договору.

Практичні завдання:

1. Приїхавши у відрядження до м. Одеса, Васичкін вирішив зняти номер у готелі «Парус». В готелі йому запропонували заповнити формуляр розробленого договору, але він відмовився і запропонував виключити з формуляру деякі умови, які він вважав зайвими. Адміністратор готелю пояснив, що вони не можуть змінювати умови договору для кожного гостя готелю, тому Васичкін може зняти номер лише на умовах, вказаних в формулярі договору. Васичкін не погодився, вказавши, що оскільки готель публічно пропонує свої послуги, то і договір повинен бути публічним. Договір запропонований готелем будь-яким чином прав Васичкіна не порушував і містив умови, звичайні для договорів такого виду.

Який вид зобов'язання виник між Васичкіним і готелем? Що є підставою виникнення даного зобов'язання? Класифікуйте даний договір. Чи правомірні заперечення Васичкіна?

2. Власник собаки породи лабрадор Дзюбенко домовився із своїм сусідом Нестеренком про те, що він продасть йому одного із цуценят, які народились у його собаки, як тільки цуценяті виповниться 2 місяці. Свою домовленість вони оформили письмово. Нестеренко в рахунок майбутньої оплати сплатив за щеплення цуценят. Протягом цих двох місяців Нестеренко придбав інвентар і корм для собаки. Через два місяці Дзюбенко відмовився продати щеня, мотивуючи це тим, що собака народила всього двох цуценят, з яких одного він бажає залишити собі, а другого пообіцяв подарувати тещі. Нестеренко звернувся до суду із позовом про відшкодування зроблених витрат.

Що є підставою виникнення цивільних правовідносин? Охарактеризуйте договір між Дзюбенко та Нестеренко. Який зміст даного правовідношення? Чи правомірні вимоги Нестеренко?

3. Іванов запропонував Сизову придбати у нього дорогоцінну каблучку за 10000 грн. Сизов знав, що справжня ціна цієї каблучки 50000 грн, однак, у зв'язку з тим, що йому терміново були потрібні гроші, він погодився продати каблучку за запропонованою Івановим ціною. Іванов сплатив гроші одразу після отримання від Сизова каблучки. Через місяць після цього Сизов звернувся до Іванова з вимогою доплатити 30000 гр. або повернути в обмін на гроші каблучку, оскільки він знайшов особу, яка згодна купити каблучку за 50000 гр.

Чи уклали Сизов та Іванов договір? Як встановлюється ціна в договорі? Чи допускається зміна ціни в договорі після його виконання? Чи змінилася б ситуація, якщо б зміна ціни була б запропонована до виконання договору, але після його укладення?

4. Подружжя Ібрагімових вирішили розірвати шлюб та склали письмову угоду про те, що Ібрагімов не буде претендувати на поділ квартири, виїде з м. Дніпра і буде постійно проживати зі своєю матір'ю в іншому місті. Ібрагімова, зі своєї сторони, зобов'язалась не вступати в новий шлюб до закінчення

інституту їх донькою-студенткою першого курсу. За підтвердженням досягнутої угоди Ібрагімови звернулися до нотаріуса. Останній відмовився посвідчити згоду, яка на його думку, суперечить законодавству.

Вирішіть ситуацію. Чи правий нотаріус?

Нормативні акти до теми:

1. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>

2. Цивільний кодекс України: Закон України від 16.01.2003 №435-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15>

3. Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень: Закон України від 01.07.2004 № 1952-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1952-15>

4. Про нотаріат: Закон України від 02.09.1993 № 3425-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3425-12>

5. Про оцінку майна, майнових прав та професійну оціночну діяльність в Україні: Закон України від 12.07.2001 № 2658-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2658-14>

6. Про розповсюдження примірників аудіовізуальних творів, фонограм, відеограм, комп'ютерних програм, баз даних: Закон України від 23.03.2000 № 1587-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1587-14>

Рекомендована література: 8, 9, 18, 20, 22.

МОДУЛЬ 2. ПРАВО ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

Практичне заняття № 10 (2 год.)

Тема. Загальні положення про інтелектуальну власність.

Методичні зауваження

Вивчаючи цю тему, студентам необхідно зрозуміти, що інтелектуальна діяльність – це результат творчої діяльності людини, яка відрізняється неповторністю, оригінальністю, унікальністю. Під інтелектуальною власністю сучасні національні системи законодавства розуміють сукупність виключних прав як особистого немайнового, так і майнового характеру на результати інтелектуальної, творчої діяльності в науковій, літературній, художній і промисловій сферах.

Питання для обговорення:

1. Поняття права інтелектуальної власності.

2. Предмет і метод охорони права інтелектуальної власності.
3. Принципи права інтелектуальної власності.
4. Система права інтелектуальної власності.
5. Джерела права інтелектуальної власності.

Питання для самоконтролю:

1. Дайте визначення поняття «інтелектуальна власність».
2. Визначте місце права інтелектуальної власності у системі права України.
3. Що є предметом права інтелектуальної власності.
4. Розкрийте методи права інтелектуальної власності.
5. Що є головною правовою формою передання майнових прав інтелектуальної власності.
6. Назвіть принципи права інтелектуальної власності.
7. Дайте визначення поняття «система права інтелектуальної власності».
8. В чому полягає гостра потреба охорони прав інтелектуальної власності?

Практичні завдання:

1. Зобразіть схематично систему джерел права інтелектуальної власності.
2. Складіть схему співвідношення наступних понять: «інтелектуальна власність», «об'єкт права інтелектуальної власності», «об'єктивне право інтелектуальної власності» та «суб'єктивне право інтелектуальної власності».

Нормативні акти до теми:

1. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254k/96-вр>
2. Господарський кодекс України: Закон України від 16.01.2003 №436-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15>
3. Цивільний кодекс України: Закон України від 16.01.2003 №435-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15>

Рекомендована література: 1, 2, 11, 14, 20, 33, 34.

Практичне заняття № 11 (2 год.)

Тема. Суб'єкти та види права інтелектуальної власності.

Методичні зауваження

Вивчаючи цю тему, студенти мають розуміти, що суть охорони інтелектуальної власності полягає в тому, що творець об'єкта права інтелектуальної власності розкриває інформацію про цей об'єкт для необмеженого кола осіб, одержуючи від держави виключні права на створений

ним об'єкт на визначений період часу. Ці права регламентуються охоронним документом, що видається власнику об'єкта права інтелектуальної власності.

Питання для обговорення:

1. Суб'єкти права інтелектуальної власності.
2. Види права інтелектуальної власності.

Питання для самоконтролю:

1. Який об'єкт може визнаватися об'єктом інтелектуальної власності.
2. Назвіть підстави встановлення права інтелектуальної власності.
3. Який існує порядок оформлення права на об'єкт інтелектуальної власності.
4. Назвіть особисті майнові та немайнові права інтелектуальної власності.
5. Який строк чинності особистих немайнових прав інтелектуальної власності.
6. Назвіть об'єкти права інтелектуальної власності.
7. Хто може бути суб'єктом права інтелектуальної власності.

Практичні завдання:

1. Виробник мінеральної води ПрАТ «Трускавецьке джерело» видобуває та розливає мінеральну воду. ПрАТ має необхідні дозвільні документи на буріння, а також зареєстрований знак для товарів і послуг «Трускавецька», що збігається з назвою географічного місця, де знаходиться свердловина. Окрім ПрАТ, дозвіл на видобуток мінеральної води із цієї свердловини також отримав ФОП Огієнко К.К., який також здійснював продаж мінеральної води, вказуючи при цьому на етикетках назву «Трускавецька» (за місцем видобутку).

Чи порушує своїми діями ФОП суб'єктивні права ПрАТ? Яким чином повинні бути врегульовані відносини між ПрАТ та ФОП?

2. ФОП Соловцов О.А., отримавши патент на винахід «фрізер для виготовлення йогурту», виготовив партію таких пристроїв. Частина з них він продав ТзОВ «Снігурочка». Незабаром Соловцов О.А. дізнався, що ТзОВ «Снігурочка» продало «фрізер для виготовлення йогурту» без його дозволу третім особам. Соловцов О.А. звернувся до суду з позовом про визнання цих договорів про відчуження пристроїв недійсними у зв'язку з порушенням його суб'єктивних прав. У випадку невиконання його вимог він погрожував забрати усі передані ним пристрої.

ТзОВ «Снігурочка» проти позову заперечило, вважає вимоги Соловцова О.А. неправомірними, мотивуючи з-поміж іншого це тим, що може придбати такі ж пристрої у ПАТ «Сніжок», яке виготовляє і реалізовує їх на території Грузії.

Соловцов О.А. звернувся до ПАТ «Сніжок» з вимогою припинити незаконні дії і відшкодувати йому заподіяні збитки. Керівництво ПАТ «Сніжок» вважає, що виключні права Соловцова О.А. не поширюються на територію Грузії, тому вони можуть вільно використовувати його винахід.

Проаналізуйте ситуацію. Які права має патентовласник? Що таке «вичерпання прав патентовласника»? Чим відрізняється право на винахід від права власності на матеріальний носій, у якому втілено винахід?

Нормативні акти до теми:

1. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>
2. Господарський кодекс України: Закон України від 16.01.2003 №436-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15>
3. Цивільний кодекс України: Закон України від 16.01.2003 №435-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15>
4. Про авторське право і суміжні права: Закон України від 23.12.1993 № 3792-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3792-12>
5. Про охорону прав на винаходи і корисні моделі: Закон України від 15.12.1993 №3687-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3687-12>
6. Про охорону прав на знаки для товарів і послуг: Закон України від 15.12.1993 №3689-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3689-12>
7. Про охорону прав на промислові зразки: Закон України від 15.12.1993 № 3688-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3688-12>
8. Про охорону прав на сорти рослин: Закон України від 21.04.1993 №3116-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3116-12>
9. Про охорону прав на топографії інтегральних мікросхем: Закон України від 5.11.1997 № 621/97-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/621/97-%D0%B2%D1%80>
10. Про заходи щодо охорони інтелектуальної власності в Україні: Указ Президента України від 27.04.2001 № 285/2001. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/285/2001>

Рекомендована література: 1, 2, 14, 16, 20, 35.

Практичне заняття № 12 (2 год.)

Тема. Авторське право та суміжні права.

Методичні зауваження

Вивчаючи цю тему, студенти мають розуміти, що суть охорони особистих немайнових прав і майнових прав авторів та їх правонаступників, пов'язана із

створенням та використанням творів науки, літератури і мистецтва – авторське право, і права виконавців, виробників фонограм і відеограм та організацій мовлення – суміжні права.

Питання для обговорення:

1. Поняття авторського права. Джерела авторського права.
2. Об'єкти та суб'єкти авторського права.
3. Зміст авторського права.
4. Суміжні права.

Питання для самоконтролю:

1. Дайте визначення поняття авторського права.
2. Назвіть об'єкти авторського права.
3. Хто може бути суб'єктом авторського права.
4. Дайте визначення поняття суміжного права.
5. Назвіть суб'єктів суміжного права ?
6. Коли виникає право власності на об'єкти суміжного права.
7. Коли виконання стає об'єктом правової охорони.
8. Який строк чинності існування авторських прав і суміжних прав.
9. Назвіть права спадкоємців виконавців і правонаступників виробників фонограм.

Практичні завдання:

1. Через два місяці після підписання договору з'ясувалося, що конкурент товариства – ПП «Доріжка» розповсюджує музичні твори до згаданого кінофільму через свій веб-сайт як рінгтони до мобільних телефонів. Тому ТзОВ «Мобільний звук» звернулося у господарський суд з позовом про заборону ПП «Доріжка» здійснювати відтворення, розповсюдження та сповіщення спірних музичних творів, а також щодо стягнення з відповідача 500 тис. грн. компенсації за порушення авторського права.

У судовому засіданні представник відповідача – адвокат Р. Гаркун заперечив проти позову, оскільки за авторським договором ТзОВ «Мобільний звук» були передані лише виключні права на використання музичних творів, що ж до права дозволяти чи забороняти їхнє використання, то воно у договорі не згадане, й тому належить кіностудії «Світанок» (яка до суду позов не подавала). Окрім цього, на думку Р. Гаркуна, позивач не подав жодних належних доказів для обґрунтування розміру заявленої компенсації, а тому сума розміром в 500 тис. грн. не може бути стягнена.

Проаналізуйте ситуацію та аргументи сторін. Хто має право забороняти неправомірне використання твору? Як визначається розмір компенсації за порушення авторських прав? Яке рішення повинен винести суд?

2. Редакція журналу «Високий Замочок» пред'явила до ТДВ «Галичанка» позов про стягнення компенсації за порушення авторських прав та відшкодування моральної (немайнової) шкоди. Підставою для звернення до суду було розміщення на офіційному сайті ТДВ «Галичанка» статті, що була опублікована у журналі позивача. Усі суб'єктивні майнові авторські права на статтю, у тому числі право давати дозвіл на її використання, були отримані редакцією журналу «Високий Замочок» на підставі авторського договору. У зв'язку з цим позивач вважає свої авторські права порушеними і вимагає від ТДВ «Галичанка» компенсації в розмірі 20 000,00 грн. та відшкодування моральної (немайнової) шкоди у розмірі 1 000,00 грн.

Відповідач проти позову заперечував, мотивуючи це тим, що розміщення статті у мережі Інтернет не є використанням твору, оскільки воно не належить ні до відтворення, ні до показу, ні до сповіщення твору, у зв'язку з чим не потребує дозволу особи, яка має авторське право.

Чи має редакція авторські права на опубліковану статтю? Чи вірні доводи відповідача? Вирішіть спір.

3. Учасник шоу програми «Україна має талант» Валерій Юрченко у своєму виступі зробив пародію на артистів: Вірку Сердючку, Валерія Леонтьєва, Олександра Рибачка і за цей виступ потрапив до фіналу. Одного разу Валерій Юрченко побачив, що записи його виступів продаються у відділі продажу музичних та аудіовізуальних творів місцевого універмагу.

Чи є гр. Юрченко суб'єктом суміжного права? Чи були порушені права Валерія Юрченка? Чи були порушені права артистів: Сердючки, Леонтьєва, Рибачка? Користуючись нормами чинного законодавства, обґрунтуйте відповідь.

Нормативні акти до теми:

1. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>

2. Господарський кодекс України: Закон України від 16.01.2003 №436-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15>

3. Цивільний кодекс України: Закон України від 16.01.2003 №435-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15>

4. Про авторське право і суміжні права: Закон України від 23.12.1993 № 3792-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3792-12>

Рекомендована література: 1, 2, 11, 14, 20, 23, 26, 32, 35.

Практичне заняття № 13 (2 год.)

Тема. Право промислової власності.

Методичні зауваження

Вивчаючи цю тему, студенти мають сформулювати знання щодо сутності патентної документації в сфері створення об'єктів промислової власності та набуття прав на них на рівні винаходів, корисних моделей, промислових зразків, необхідних майбутнім випускникам вищого навчального закладу в подальшій професійній діяльності.

Питання для обговорення:

1. Поняття права промислової власності.
2. Об'єкти та суб'єкти права промислової власності.
3. Оформлення права на об'єкти права промислової власності.
4. Права та обов'язки що впливають з патенту. Обмеження прав патентовласника
5. Припинення дії патенту та визнання його недійсним.

Питання для самоконтролю:

1. Які об'єкти відносяться до об'єктів промислової власності.
2. Назвіть підстави набуття права власності на об'єкти промислової власності.
3. Який строк дії охорони прав на винахід.
4. Який строк дії охорони прав на корисну модель.
5. Назвіть суб'єктів прав на винахід.
6. Назвіть суб'єктів прав на корисну модель.
7. Дайте визначення поняття винаходу і корисної моделі.
8. Дайте визначення поняття промислового зразка.
9. Коли настає право власності на промисловий зразок.

Практичні завдання:

У 2009 році судом Заводського району м. Дніпродзержинська Дніпропетровської області було розглянуто справу щодо патентоволодіння. Предметом суперечки став спектрометр для аналізу хімічних речовин, створений двома науковими співробітниками гр. Олексієвим і гр. Матвієнко, які працювали до 1991 року у Державному інституті азотної промисловості «ДІАП». У 1991 році винахідники взяли участь у створенні малого державного науково-виробничого підприємства «Стирол», однією із задач якого стало просування на ринок розробленої ідеї. У тому ж році гр. Олексієв і гр. Матвієнко подали заявку на отримання патенту. Через деякий час у директора

підприємства «Стирол» з винахідниками виникли розбіжності і вони були вимушені звільнитися з науково-виробничого підприємства.

У свою чергу, директор науково-виробничого підприємства подав до суду позов, бажаючи відсудити права на володіння патентом. Позовна заява складалася з наступних вимог:

- визнати патентовласником даного винаходу підприємство «Стирол»;
- визнати винахід як такий, що створений у порядку виконання службового завдання.

Хто із сторін має бути патентовласником? Чи підлягають задоволенню вимоги позивача? На чю користь буде рішення суду? Користуючись нормами чинного законодавства, обґрунтуйте відповідь.

2. Дизайнер Будинку моди Остапенко розробив новий дизайн жіночого пальто і подав на нього заявку як на промисловий зразок. Через три місяці після прийняття заявки до розгляду йому було відмовлено у видачі патенту з вказівкою на недотримання встановленого порядку оформлення прав на промисловий зразок, тому що даний об'єкт промислової власності був створений автором у зв'язку з виконанням ним своїх службових обов'язків. Остапенко вирішив оскаржити це рішення і подав позовну заяву до суду.

Який об'єкт промислової власності вважається службовим? Чи правомірні вимоги гр. Остапенко? Користуючись нормами чинного законодавства, обґрунтуйте відповідь.

3. Гр. Іваненко А. Р. винайшов кермовий механізм, який надавав можливість модернізувати старі велосипеди та полегшував керування ними. На цей механізм було видано патент як на корисну модель. Наступного року цей механізм поступив у продаж в усі велокрамниці. Гр. Тищенко М. І. хотів придбати такий механізм для свого велосипеда, однак не зміг цього зробити через значну для нього вартість. До виходу на пенсію гр. Тищенко був слюсарем та мав обладнання необхідне для виробництва такого механізму. Виготовивши подібний механізм, він прилаштував його до свого велосипеда та почав використовувати для особистих потреб. Подібні пристрої він зробив для кількох своїх друзів безкоштовно.

Чи є в діях гр. Тищенко М. І. порушення прав, які впливають з патенту? Які дії не визнаються порушенням прав, що впливають з патенту?

Нормативні акти до теми:

1. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>

2. Цивільний кодекс України: Закон України від 16.01.2003 №435-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15>

3. Про охорону прав на винаходи і корисні моделі: Закон України від 15.12.1993 №3687-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3687-12>

4. Про охорону прав на промислові зразки: Закон України від 15.12.1993 № 3688-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3688-12>

Рекомендована література: 1, 2, 10, 14, 20, 27, 29, 35.

Практичне заняття № 14 (2 год.)

Тема. Засоби індивідуалізації учасників цивільного обороту, товарів і послуг як об'єкт права інтелектуальної власності.

Методичні зауваження

Вивчаючи цю тему, студенти мають сформуванати знання щодо систем, охорони різного виду засобів індивідуалізації учасників цивільного обороту. При вивченні теми слід приділити увагу з'ясуванню змісту наступних понять: комерційне (фірмове) найменування, торговельна марка, географічне зазначення походження товару.

Питання для обговорення:

1. Поняття та система засобів індивідуалізації учасників цивільного обороту, товарів і послуг.
2. Правова охорона комерційного (фірмового) найменування.
3. Правова охорона торговельної марки.
4. Правова охорона прав інтелектуальної власності на географічне зазначення.

Питання для самоконтролю:

1. Які Ви знаєте види комерційних позначень?
2. Що таке комерційне найменування і які функції воно виконує?
3. Чи може фізична особа мати комерційне найменування? Якщо так, то за яких умов?
4. Чи вбачаєте Ви різницю між поняттями «комерційне найменування», «фірмове найменування», «фірма»?
5. З якого моменту виникають права на комерційне найменування?
6. У чому полягає відмінність між комерційним найменуванням і торговельною маркою?
7. Які суб'єктивні права на комерційне найменування закріплені у законодавстві України?
8. Дайте визначення поняття «торговельна марка».
9. Які умови надання правової охорони торговельним маркам закріплено в законодавстві України?
10. Що таке географічне зазначення як об'єкт інтелектуальної власності?

11. Вкажіть умови надання правової охорони географічним зазначенням?

Практичні завдання:

1. ТзОВ «Ласун», яке користувалося торговельною маркою «Смаколики» на праві попереднього користувача уклало договір, за яким зазначене право перейшло до ТзОВ «Солодко». ТзОВ «Ласун» почало виробляти кондитерські вироби та реалізовувати їх під новою торговельною маркою. Керівництво ПП «Добрий Кондитер», яке володіло свідоцтвом на торговельну марку «Смаколики», звернулося до суду щодо визнання недійсним зазначеного договору.

Проаналізуйте ситуацію. Чи можна передати право попереднього користувача на торговельну марку за договором? Чи є у суду підстави визнати даний договір недійсним? Обґрунтуйте свою відповідь.

2. ПП «Петра» із села Завадка продавало мінеральну воду з місцевого джерела. За назвою села підприємство зареєструвало географічне зазначення «Завадка» та отримало свідоцтво на нього. Місцевий фермер І. Ольжич виявив у себе на фермі ще одне джерело мінеральної води та вирішив придбати обладнання для розливу води в пластикові пляшки і подальшого продажу її під назвою «Завадка Столова».

Чи правомірні дії фермера? Як би Ви порадили йому вчинити у даному випадку? Аргументуйте відповідь, посилаючись на норми законодавства.

Нормативні акти до теми:

1. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254k/96-vr>

2. Господарський кодекс України: Закон України від 16.01.2003 №436-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15>

3. Цивільний кодекс України: Закон України від 16.01.2003 №435-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15>

4. Про охорону прав на знаки для товарів і послуг: Закон України від 15.12.1993 №3689-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3689-12>

5. Про правову охорону географічних зазначень: Закон України від 16.06.1999 № 752-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/752-14>

6. Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань: Закон України від 15.05.2003 № 755-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/755-15>

Рекомендована література: 1, 2, 10, 11, 20, 23, 28.

Практичне заняття № 15 (2 год.)

Тема. Нетрадиційні об'єкти права інтелектуальної власності.

Методичні зауваження

Вивчаючи цю тему, студенти мають сформулювати знання щодо поняття та системи нетрадиційних об'єктів права інтелектуальної власності. При вивченні теми слід приділити увагу з'ясуванню змісту наступних понять: нетрадиційні об'єкти права інтелектуальної власності, сорти рослин, породи тварин, топографії інтегральних мікросхем, комерційна таємниця, наукове відкриття, раціоналізаторська пропозиція.

Питання для обговорення:

1. Поняття та система нетрадиційних об'єктів права інтелектуальної власності.
2. Правова охорона наукового відкриття.
3. Правова охорона раціоналізаторських пропозицій.
4. Правова охорона комерційної таємниці.

Питання для самоконтролю:

1. У чому полягає особливість наукового відкриття?
2. Коли вперше було підняте питання охорони наукових відкриттів?
3. Що може бути об'єктами відкриттів?
4. Дайте визначення комерційної таємниці та державної таємниці?
5. Хто визначає обсяг комерційної таємниці?
6. Що відноситься до державної таємниці?
7. Як пов'язана комерційна таємниця з недобросовісною конкуренцією?

Практичні завдання:

1. ТзОВ «Омега» уклало ліцензійний договір з ТзОВ «Комп'ютинг» про використання топографії інтегральної мікросхеми «Матриця» (на шість років). За три роки до закінчення строку даного договору рішенням господарського суду реєстрація топографії інтегральної мікросхеми «Матриця» була визнана недійсною. У відповідності до ч. 2 ст. 477 Цивільного кодексу України, ТзОВ «Комп'ютинг» звернулося до ТзОВ «Омега» з вимогою щодо відшкодування збитків завданих достроковим припиненням виключних прав інтелектуальної власності на «Матрицю», у тому числі упущеної вигоди у розмірі 30 000 грн. (по 10 000 грн. за кожен втрачений рік).

Чи правомірні вимоги ТзОВ «Комп'ютинг»? Що входить до складу збитків? У який спосіб може бути здійснено дострокове припинення чинності

майнових прав інтелектуальної власності на топографію ІМС і які його правові наслідки?

Подружжя Петрусевичів вирішило придбати квартиру в новобудові. Вони звернулися до будівельної компанії «Будновасервіс» щодо укладення договору про пайову участь у будівництві нового житлового будинку. Перед укладенням договору подружжя попросило показати їм документи, які б підтвердили платоспроможність будівельної компанії. Менеджер з продажу житла відмовив подружжю, пояснивши це тим, що така інформація стосується виробничої діяльності підприємства, а тому є комерційною таємницею. Однак він запевнив їх, що підприємство ефективно працює та є цілком платоспроможним.

Яка інформація не може бути визнана комерційною таємницею? Яким нормативно-правовим актом це врегульовано? Чи правомірна відмова менеджера «Будновасервісу»?

Нормативні акти до теми:

1. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>
2. Господарський кодекс України: Закон України від 16.01.2003 №436-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15>
3. Цивільний кодекс України: Закон України від 16.01.2003 №435-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15>
4. Сімейний кодекс України: Закон України від 10.01.2002 № 2947-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2947-14>
5. Про інформацію: Закон України від 02.10.1992 № 2657-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12>
6. Про охорону прав на сорти рослин: Закон України від 21.04.1993 №3116-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3116-12>
7. Про охорону прав на топографії інтегральних мікросхем: Закон України від 5.11.1997 № 621/97-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/621/97-%D0%B2%D1%80>

Рекомендована література: 1, 2, 10, 11, 20, 23, 30, 31.

Практичне заняття № 16-17 (4 год.)

Тема. Договори щодо розпорядження майновими правами інтелектуальної власності.

Методичні зауваження

Вивчаючи цю тему, студенти мають сформулювати знання щодо поняття, видів та загальної характеристика договорів щодо розпорядження майновими

правами інтелектуальної власності. При вивченні теми слід приділити увагу з'ясуванню змісту наступних понять: договір, істотні умови договору, предмет договору, мета договору, сторони договору.

Питання для обговорення:

1. Поняття, види та загальна характеристика договорів щодо розпорядження майновими правами інтелектуальної власності.
2. Ліцензія та ліцензійний договір.
3. Договір про створення за замовленням і використанням об'єкта права інтелектуальної власності.
4. Договір про передання виключних майнових прав інтелектуальної власності.
5. Договір комерційної концесії.

Питання для самоконтролю:

1. Які Ви знаєте види договорів щодо розпорядження майновими правами інтелектуальної власності?
2. Які договори, на Вашу думку, можна віднести до згаданих у ст. 1107 Цивільного кодексу України інших договорів щодо розпорядження майновими правами інтелектуальної власності?
3. Проаналізуйте ст. 215 Цивільного кодексу України. У чому полягає відмінність понять «недійсний правочин», «оспорюваний правочин» та «нікчемний правочин»?
4. У якій формі укладаються договори в сфері інтелектуальної власності?
5. Чи підлягають договори щодо розпорядження майновими правами інтелектуальної власності державній реєстрації? Якщо так, то у яких випадках та яким державним органом вона повинна здійснюватись?
6. Що таке ліцензія на право використання об'єкта права інтелектуальної власності?
7. Дайте визначення поняття «ліцензійний договір».
8. Які договори у сфері інтелектуальної власності підлягають державній реєстрації?
9. Хто здійснює державну реєстрацію договору комерційної концесії?

Практичні завдання:

1. Гр. Ребрик на підставі цивільного договору здійснював переклад статей наукового та популярного характеру для видавництва «Іноземна книга». Згідно з умовами договору, Ребрик відмовлявся від права згадуватись в опублікованих працях як автор перекладу та зобов'язаний був здійснювати переклади лише для цього видавництва. У разі надання відповідних послуг іншим видавництвам, договір з ним розривався в односторонньому порядку.

Після двох років співпраці з видавництвом «Іноземна книга» Ребрик вирішив переглянути умови договору. Він звернувся з проханням до видавництва зазначити його як автора зроблених ним перекладів. Окрім цього, він вирішив у вільний час перекладати на українську мову праці різних французьких мислителів, а договір з видавництвом, на його думку, обмежував цю можливість.

Директор видавництва зауважив, що за договором Ребрик повністю відмовився від права зазначатись автором перекладів, а це означає, що дане право йому більше не належить. Щодо права здійснювати переклад творів у вільний час, то директор зазначив, що договір не позбавляє його такої можливості. Тому змінювати його умови не потрібно. Однак, якщо він вирішить опублікувати такий переклад в іншому видавництві, договір з ним одразу розірвуть.

Проаналізуйте аргументи сторін. Чи правомірне прохання Ребрика? Чи відповідають вимогам законодавства аргументи директора видавництва? Що б Ви порадили у даному випадку автору перекладів?

2. Гр. Зубик І. Л. розробив комп'ютерну програму «Логіст-офіс», яка виявилась зручною для організації роботи магазинів гуртової торгівлі. Він уклав ліцензійні договори щодо використання даної програми з мережею гуртової торгівлі «Алколайф» (без зазначення строку). Згодом до нього звернулись представники ПП «Програміст», які прагнули доопрацювати програму та почати її серійний продаж. У результаті переговорів між гр. Зубиком та ПП «Програміст» було укладено договір «Про передання комплексу виключних майнових права на комп'ютерну програму «Логіст-офіс».

Після укладення договору ПП «Програміст» вирішило розірвати ліцензійний договір з «Алколайфом», на що представник мережі зауважив, що: 1) умови ліцензійного договору МГТ «Алколайф» не порушувались, отже підстав для розірвання договору немає; 2) укладення договору про передання виключних прав інтелектуальної власності не впливає на ліцензійні договори, які були укладені раніше, а це означає що право розірвати договір має лише Зубик І. Л., який й надалі є ліцензіаром.

Проаналізуйте ситуацію та дайте їй правову оцінку.

3. ТзОВ «Пальміра» придбала у ПАТ «Дозвілля» готель «Узбіччя», а також усі майнові права інтелектуальної власності щодо нього (права на торговельну марку, комерційне найменування тощо). Як з'ясувалось, кілька років тому ПАТ «Дозвілля» уклало договір комерційної концесії з ПП «Злагода», яким було створено ще два таких готелі. У зв'язку із цим, ТзОВ «Пальміра» повідомило ПП «Злагода» про намір відмовитись від договору комерційної концесії.

Керівництво ПП «Злагода» заперечило проти розірвання договору, посилаючись на те, що, згідно з Цивільним кодексом України, перехід виключного права інтелектуальної власності на об'єкт визначений у договорі

комерційної концесії не є підставою для його розірвання. Окрім цього, оскільки внаслідок переходу майнових прав інтелектуальної власності змінився правоволоділець, то спочатку треба внести відповідні зміни до договору комерційної концесії та зареєструвати їх. І лише тоді можна буде піднімати питання про розірвання договору.

Проаналізуйте ситуацію та дайте правову оцінку аргументам сторін. Яку консультацію Ви дали б: а) ТЗОВ «Пальміра»; б) ПП «Злагода»?

Нормативні акти до теми:

1. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>
2. Господарський кодекс України: Закон України від 16.01.2003 №436-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15>
3. Цивільний кодекс України: Закон України від 16.01.2003 №435-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15>
4. Про авторське право і суміжні права: Закон України від 23.12.1993 № 3792-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3792-12>
5. Про охорону прав на винаходи і корисні моделі: Закон України від 15.12.1993 №3687-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3687-12>
6. Про охорону прав на знаки для товарів і послуг: Закон України від 15.12.1993 №3689-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3689-12>
7. Про охорону прав на промислові зразки: Закон України від 15.12.1993 № 3688-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3688-12>
8. Про охорону прав на сорти рослин: Закон України від 21.04.1993 №3116-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3116-12>
9. Про охорону прав на топографії інтегральних мікросхем: Закон України від 5.11.1997 № 621/97-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/621/97-%D0%B2%D1%80>
10. Про заходи щодо охорони інтелектуальної власності в Україні: Указ Президента України від 27.04.2001 № 285/2001. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/285/2001>

Рекомендована література: 1, 2, 10, 20, 27, 28, 32, 35.

Практичне заняття № 18 (2 год.)

Тема. Юридична відповідальність за порушення прав інтелектуальної власності.

Методичні зауваження

Вивчаючи цю тему, студенти мають сформулювати знання про юридичну відповідальність за порушення прав інтелектуальної власності. Повинні приділити увагу Дисциплінарній і матеріальній, цивільно-правовій, Господарсько-правовій, Адміністративно-правовій та кримінальній відповідальності.

Питання для обговорення:

1. Загальні положення про юридичну відповідальність за порушення прав інтелектуальної власності.
2. Дисциплінарна і матеріальна відповідальність.
3. Цивільно-правова відповідальність.
4. Господарсько-правова відповідальність.
5. Адміністративно-правова відповідальність.
6. Кримінальна відповідальність.

Питання для самоконтролю:

1. Що ви розумієте під юридичною відповідальністю за порушення у сфері інтелектуальної власності?
2. Назвіть підстави застосування дисциплінарної та матеріальної відповідальності?
3. Як ви розумієте цивільно-правовий засіб захисту?
4. Назвіть підстави адміністративної відповідальності за незаконне використання об'єктів права інтелектуальної власності?
5. Які органи застосовують заходи адміністративної відповідальності за незаконне використання об'єктів права інтелектуальної власності?

Практичні завдання:

Між автором – громадянином С. та приватним підприємцем укладено договір про відчуження майнових авторських прав на твір. Через рік після укладання договору громадянин С. – автор у книжному магазині побачив опублікований твір, права на який були передані приватному підприємцю. Однак на книзі було вказано не прізвище автора, а невідомий громадянину псевдонім. З метою захисту своїх прав автор звернувся до приватного підприємця з вимогою припинити випуск твору під псевдонімом. Однак приватний підприємець відмовився виконувати вимоги громадянина – автора.

З метою захисту своїх прав автор звернувся з позовом до суду. Приватний підприємець надав до суду відгук на позов, в якому заперечував проти звинувачень громадянина. При цьому підприємець посилався на п.3.1. договору про відчуження майнових прав на твір, відповідно до якого всі права на твір переходять до приватного підприємця. Приватний підприємець має право використовувати твір будь яким способом. Автор втрачає всі права на твір і не має права заявляти приватному підприємцю жодних претензій та вимог з приводу використання твору підприємцем.

До якого суду подано позов громадянином – автором? Чи правомірно підприємець відмовив в задоволенні вимог громадянина? Яке рішення має бути прийнято по справі?

Нормативні акти до теми:

1. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>
2. Господарський кодекс України: Закон України від 16.01.2003 №436-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15>
3. Цивільний кодекс України: Закон України від 16.01.2003 №435-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15>
4. Кодекс України про адміністративні правопорушення: Закон України від 07.12.1984 № 8073-X. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10>
5. Кримінальний кодекс України: Закон України від 5.04.2001 № 2341-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>

Рекомендована література: 1, 2, 20, 23, 24, 25, 35.

ПЕРЕЛІК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ

Основна література

1. Аврамова О. Правові засади інтелектуальної власності в Україні: навч. посіб. для студ. денної та заоч. форм навчання за фахом «Інтелектуальна власність» Харків: НТУ «ХПІ», 2011. 135 с.
2. Аксютіна А.В., Нестерцова-Собакарь О.В., Тропін В.В. Інтелектуальна власність: навч. посібник / За ред Нестерцової-Собакарь О.В. Дніпро: Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2017. 140 с.
3. Борисова В.І., Баранова Л.М., Бегова Т.І. Цивільне право України: підручник / За ред. Борисової В.І., Спасибо-Фатєєвої І.В., Яроцького В.Л.. Харків: Право, 2012. Т.2. 816 с.
4. Борисова В.І., Спасибо-Фатєєва І.В., Яроцький В.Л. Цивільне право України: підручник / За ред. Борисової В.І., Спасибо-Фатєєвої І.В., Яроцького В.Л.. Харків: Право, 2014. 656 с.
5. Бірюков І.А., Заїка О.Ю., Бичкова С.С. Цивільне право України: Загальна частина: підручник. Київ: Алерта, 2014. 510 с.
6. Бобрик В.І. Науково-практичний коментар Цивільного кодексу України. Київ: «Центр учбової літератури», 2016. 784 с.
7. Дзера О.В., Кузнєцова Н.С., Луць В.В. Науково-практичний коментар Цивільного кодексу України. Київ: Юрінком Інтер, 2013. 1120 с.
8. Дзера О.В., Кузнєцова Н.С., Майданник Р.А. Цивільне право України. Особлива частина: підручник. Київ: Юрінком Інтер, 2014. 1176 с.
9. Коваленко А. В., Ведмідський О. В., Круглова О. О. Цивільне право та процес (1 частина): навч. посіб. Дніпро: Видавець Біла К.О., 2018. 275 с.
10. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254k/96-вр>
11. Мікульонок І. Інтелектуальна власність: Навч. Посіб. Київ: НТУУ «КПІ», 2012. 238 с.
12. Мічурін Є.О., Шишка О.Р. Цивільне право. Альбом схем: підручник / За ред. Мічуріна Є.О. Харків: Фактор, 2013. 464 с.
13. Ромовська З.В. Українське цивільне право. Загальна частина: Підручник. Київ: «ВД» Дакор», 2013. 672 с.
14. Світличний О. П. Право інтелектуальної власності: підручник. Київ: НУБіП України, 2016. 355 с.
15. Світличний О. П. Правова охорона торговельної марки: підручник. Київ: ЦП «КОМПРИНТ», 2013. 286 с.
16. Світличний О. П. Слюсаренко С. В., Тандир О.В. Захист прав суб'єктів права інтелектуальної власності адміністративним законодавством: монографія / За ред. Світличного О. П. Київ: ЦП «КОМПРИНТ», 2015. 180 с.
17. Харитонов Є.О. Цивільні правовідносини: монографія. Одеса: Фенікс, 2011. 450 с.
18. Харитонов Є.О., Харитонova О.І., Старцев О.В. Цивільне право України: Підручник. Київ: Істина, 2013. 808 с.
19. Харитонов Є.О., Голубєва Н.Ю. Цивільне право: посібник для підготовки до іспиту. Харків: Одиссей, 2013. 256 с.
20. Цивільний кодекс України: Закон України від 16.01.2003 №435-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15>

21. Цивільне право України. Загальна частина: Навчальний посібник /кол. авт. Київ: «Хай-Тек Прес», 2013. 432 с.

22. Яновицька Г.Б., Кучер В.О. Цивільне право України: підручник. Львів: «Новий Світ-2000», 2014. 444 с.

Додаткова література

23. Господарський кодекс України: Закон України від 16.01.2003 №436-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15>

24. Кодекс України про адміністративні правопорушення: Закон України від 07.12.1984 № 8073-X. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10>

25. Кримінальний кодекс України: Закон України від 5.04.2001 № 2341-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>

26. Про авторське право і суміжні права: Закон України від 23.12.1993 № 3792-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3792-12>

27. Про охорону прав на винаходи і корисні моделі: Закон України від 15.12.1993 №3687-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3687-12>

28. Про охорону прав на знаки для товарів і послуг: Закон України від 15.12.1993 №3689-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3689-12>

29. Про охорону прав на промислові зразки: Закон України від 15.12.1993 № 3688-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3688-12>

30. Про охорону прав на сорти рослин: Закон України від 21.04.1993 №3116-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3116-12>

31. Про охорону прав на топографії інтегральних мікросхем: Закон України від 5.11.1997 № 621/97-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/621/97-%D0%B2%D1%80>

32. Про заходи щодо охорони інтелектуальної власності в Україні: Указ Президента України від 27.04.2001 № 285/2001. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/285/2001>

Інформаційні ресурси в Інтернеті

33. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/>

34. Національна бібліотека України ім. Ярослава Мудрого. URL: <https://nlu.org.ua/>

35. Офіційний портал Верховної Ради України. URL: <https://www.rada.gov.ua/>

36. Офіційний сайт Кабінету Міністрів України «Урядовий портал». URL: <https://www.kmu.gov.ua/>

37. Офіційний сайт Президента України «Офіційне інтернет-представництво». URL: <https://www.president.gov.ua/>

ПРОГРАМОВІ ВИМОГИ
ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ДО ЗДАЧІ ЕКЗАМЕНУ З ДИСЦИПЛІНИ
«ЦИВІЛЬНЕ ПРАВО»

1. Поняття цивільного права як галузі права. Цивільне право в системі права України.
2. Предмет цивільно-правового регулювання.
3. Метод цивільного права.
4. Відмежування цивільного права від суміжних галузей права.
5. Принципи та функції цивільного права.
6. Джерела та система цивільного права.
7. Поняття та особливості цивільних правовідносин.
8. Елементи цивільно-правових відносин.
9. Види цивільно-правових відносин.
10. Структура цивільних правовідносин. Підстави їх виникнення, зміни і припинення.
11. Правоздатність і дієздатність фізичної особи.
12. Місце проживання фізичної особи.
13. Безвісна відсутність. Визнання особи померлою.
14. Фізична особа-підприємець.
15. Опіка та піклування.
16. Поняття об'єктів цивільних прав
17. Речі як об'єкти цивільних прав. Майно
18. Гроші, валютні цінності та цінні папери як об'єкти цивільних прав
19. Нематеріальні блага як об'єкт цивільних прав
20. Поняття правочину.
21. Види правочинів.
22. Умови дійсності правочинів.
23. Державна реєстрація правочину.
24. Правові наслідки недодержання сторонами вимог закону при вчиненні правочину.
25. Наслідки недійсності правочину.
26. Поняття, правові форми і види власності.
27. Характеристика підстав набуття права власності.
28. Поняття і види права спільної власності.
29. Поняття та види речових прав на чуже майно.
30. Право володіння чужим майном.
31. Право користування чужим майном (сервітут).
32. Право користування чужою земельною ділянкою для сільськогосподарських потреб (емфітевзис).

33. Право користування чужою земельною ділянкою для забудови (суперфіцій).
34. Поняття цивільно-правової відповідальності.
35. Види цивільно-правової відповідальності.
36. Склад правопорушення та умови цивільно-правової відповідальності.
37. Підстави звільнення від відповідальності.
38. Поняття та загальна характеристика договору.
39. Види цивільно-правових договорів.
40. Зміст цивільно-правового договору.
41. Порядок укладення договору.
42. Зміна або розірвання договору.
43. Поняття права інтелектуальної власності.
44. Предмет і метод охорони права інтелектуальної власності.
45. Принципи права інтелектуальної власності.
46. Система права інтелектуальної власності.
47. Джерела права інтелектуальної власності.
48. Суб'єкти права інтелектуальної власності.
49. Види права інтелектуальної власності.
50. Поняття авторського права. Джерела авторського права.
51. Об'єкти та суб'єкти авторського права.
52. Зміст авторського права.
52. Суміжні права.
54. Поняття права промислової власності.
55. Об'єкти та суб'єкти права промислової власності.
56. Оформлення права на об'єкти права промислової власності.
57. Права та обов'язки що впливають з патенту. Обмеження прав патентовласника
58. Припинення дії прав патенту та визнання його недійсним.
59. Поняття та система засобів індивідуалізації учасників цивільного обороту, товарів і послуг.
60. Правова охорона комерційного (фірмового) найменування.
61. Правова охорона торговельної марки.
62. Правова охорона прав інтелектуальної власності на географічне зазначення.
63. Поняття та система нетрадиційних об'єктів права інтелектуальної власності.
64. Правова охорона наукового відкриття.
65. Правова охорона раціоналізаторських пропозицій.
66. Правова охорона комерційної таємниці.
67. Поняття, види та загальна характеристика договорів щодо розпорядження майновими правами інтелектуальної власності.

68. Ліцензія та ліцензійний договір.
69. Договір про створення за замовленням і використанням об'єкта права інтелектуальної власності.
70. Договір про передавання виключних майнових прав інтелектуальної власності.
71. Договір комерційної концесії.
72. Загальні положення про юридичну відповідальність за порушення прав інтелектуальної власності.
73. Дисциплінарна і матеріальна відповідальність.
74. Цивільно-правова відповідальність.
75. Господарсько-правова відповідальність.
76. Адміністративно-правова відповідальність.
77. Кримінальна відповідальність.

Навчальне видання

Красій М.О.

ЦИВІЛЬНЕ ПРАВО

***Методичні вказівки для підготовки до
практичних занять***

***для студентів III курсу
ступеня вищої освіти «бакалавр»***

***Галузь знань 28 Публічне управління та адміністрування
Спеціальність 281 Публічне управління та адміністрування***

Підписано до друку 3.07.2020.

Формат 60x84/16. Папір офсетний. Друк цифровий.

Гарнітура "Times New Roman". Ум. друк арк. 9,3

Наклад 300 пр. Зам. № 95 від 3.07.2020.